

Poselství Svatého otce Františka k 58. Světovému dni míru

1. ledna 2025

Odpusť nám naše dluhy, uděl nám svůj pokoj

I. *Naslouchat volání ohroženého lidstva*

1. Na prahu tohoto nového roku, který nám daroval náš nebeský Otec, jubilejního roku zasvěceného naději, přeji co nejupřímněji mír každé ženě a každému muži, zvláště těm, kteří se cítí sklíčení svým životním stavem, odsouzení svými vlastními chybami, zdrceni soudy druhých a nevidí už žádnou perspektivu svého života. Všem vám přeji naději a pokoj, neboť toto je milostivý rok, který vyvěrá ze Srdce Vykupitele!

2. V roce 2025 slaví katolická církev Jubileum, událost, která naplňuje srdce naději. Jubileum má svůj původ ve staré židovské tradici, kdy troubení na beraní roh (hebrejsky *yobel*) každých čtyřicet devět let ohlašovalo období milosti a osvobození pro všechny lid (srov. Lv 25,10). Toto slavnostní troubení se mělo v ideálním případě ozývat po celém světě (srov. Lv 25,9), aby byla znovu nastolena Boží spravedlnost v různých oblastech života: v užívání půdy, ve vlastnictví majetku, ve vztahu k bližnímu, zejména k těm nejmudším a k těm, kteří upadli v nemilost. Troubení na roh připomínalo všem lidem, bohatým i chudým, že žádný člověk nepřichází na svět, aby byl utlačován: jsme bratři a sestry, děti téhož Otce, zrozené ke svobodě podle Pánovy vůle (srov. Lv 25,17.25.43.46.55).

3. I dnes je Jubileum událostí, která nás vybízí, abychom usilovali o Boží osvobozující spravedlnost na celé zemi. Místo troubení na roh bychom na začátku tohoto milostivého roku chtěli naslouchat „zoufalému křiku o pomoc“¹, který se podobně jako hlas krve spravedlivého Ábela ozývá z mnoha koutů země (srov. Gn 4,10) a kterému Bůh nikdy nepřestává naslouchat. A my se zase cítíme být povoláni k tomu, stát se hlasem tolika případů vykořisťování země a útlaku bližních.² Takové nespravedlnosti na sebe někdy berou podobu toho, co svatý Jan Pavel II. nazval „strukturami hříchu“³, protože nejsou způsobeny pouze nepravostí některých osob, ale takřikajíc se zakořenily a jsou založeny na rozsáhlé spoluvině.

4. Každý z nás se musí cítit určitým způsobem odpovědný za devastaci, které je vystaven náš společný domov, počínaje činy, které, byť jen nepřímo, živí konflikty, jež sužují lidstvo. Odlišné, ale vzájemně propojené systémové problémy, které trápí naši planetu,⁴ se tak vzájemně prolínají. Mám na mysli zejména nerovnosti všeho druhu, nelidské zacházení s migranty, zhoršování životního prostředí, zmatek úmyslně vyvolaný dezinformacemi, odmítání jakéhokoli dialogu a obrovské finance vydané na vojenský průmysl. To vše jsou faktory, které reálně ohrožují existenci celého lidstva. Na počátku tohoto roku proto chceme naslouchat volání lidstva, abychom se cítili povoláni, my všichni, společně i každý jednotlivě, zpřetrhat řetězy nespravedlnosti a hlásat Boží spravedlnost. Nestačí jen několik příležitostných filantropických skutků. Aby mohlo dojít k trvalé proměně, je třeba provést kulturní a strukturální změny.⁵

II. *Kulturní změna: všichni jsme dlužníci*

5. Jubilejní rok nás vybízí k různým změnám, k tomu, abychom se zabývali současným stavem nespravedlnosti a nerovnosti, a připomíná nám, že pozemská dobra nejsou určena jen několika privilegovaným, nýbrž všem.⁶ Možná bude užitečné připomenout si, co napsal sv. Basil Veliký: „Ale pověz mi, které věci jsou tvoje? Odkud jsi je vzal, aby se staly součástí tvého života? [...]

¹ *Spes non confundit*. Bula k vyhlášení řádného Svatého roku 2025 (9. května 2024), č. 8.

² Srov. sv. Jan Pavel II., ap. list *Tertio millennio adveniente* (10. listopadu 1994), č. 51.

³ Enc. *Sollicitudo rei socialis* (30. prosince 1987), č. 36.

⁴ Srov. Promluva k účastníkům setkání organizovaného Papežskou akademií věd a sociálních věd, 16. května 2024.

⁵ Srov. ap. ex. *Laudate Deum* (4. října 2023), č. 70.

⁶ Srov. *Spes non confundit*, č. 16.

Nevyšel jsi snad z matčina lůna úplně nahý? Nevrátíš se snad opět nahý do země? Odkud se vzalo to, co máš teď? Kdybys řekl, že to k tobě přišlo náhodou, popřel bys Boha, neuznal bys Stvořitele a nebyl bys vděčný Dárci.“⁷

Když chybí vděčnost, člověk přestává vnímat Boží dary. Ve svém nekonečném milosrdenství však Pán neopouští hříšné lidstvo, spíše potvrzuje *dar* života spásným *odpuštěním*, kterou všem nabízí skrze Ježíše Krista. Proto nás Ježíš, když nás učí modlitbě „Otče náš“, vyzývá, abychom prosili: „Odpusť nám naše viny“ (Mt 6,12).

6. Když člověk opomíjí své vlastní pouto s Otcem, začne se domnívat, že vztahy s druhými se mohou řídit logikou vykořisťování, kdy si nejsilnější nárokují právo převahy nad nejslabšími.⁸ Stejně jako v Ježíšově době elity profitovaly z utrpení nejchudších, tak i dnes v propojené globální vesnici⁹ mezinárodní systém, pokud není živen logikou solidarity a vzájemné provázanosti, plodí nespravedlnosti prohlubované korupcí, které jsou pastí pro chudé země. Logika vykořisťování dlužníka také výstižně popisuje současnou „dluhovou krizi“, která postihuje řadu zemí, zejména v jižní části světa.

7. Neúnavně stále opakují, že zahraniční dluh se stal nástrojem kontroly, jehož prostřednictvím některé vlády a soukromé finanční instituce nejbohatších zemí bez skrupulí vykořisťují lidské a přírodní zdroje nejchudších zemí, aby uspokojily potřeby svých vlastních trhů.¹⁰ K tomu je třeba připočíst skutečnost, že některé národy, které jsou již zatíženy mezinárodním dluhem, jsou nuceny nést také břemeno ekologického dluhu vyspělejších zemí.¹¹ Ekologický dluh a zahraniční dluh jsou dvě strany téže mince, této logiky vykořisťování, která vrcholí v dluhové krizi.¹² S odkazem na letošní Jubilejní rok vyzývám mezinárodní společenství, aby podniklo kroky k odpuštění zahraničního dluhu a uznalo existenci ekologického dluhu mezi Severem a Jihem. Je to výzva k solidaritě, ale především ke spravedlnosti.¹³

8. Kulturní a strukturální změna k překonání této krize nastane, až konečně uznáme, že všichni jsme děti Otce, a před ním vyznáme, že všichni jsme dlužníky, ale že také potřebujeme jeden druhého, podle logiky sdílené a rozmanité odpovědnosti. „Jednou provždy objevíme, že potřebujeme jeden druhého a že jsme si jeden druhému dlužníky.“¹⁴

III. *Cesta naděje – tři možné kroky*

9. Pokud dovolíme, aby se našich srdcí dotkly tyto nezbytné změny, může každému z nás Jubilejní rok znovu otevřít cestu naděje. Naděje pramení ze zkušenosti Božího milosrdenství, které je vždy neomezené.¹⁵

Bůh, který nikomu nic nedluží, stále obdarovává všechny lidi milostí a milosrdenstvím. Izák Syrský, církevní otec východní církve ze 7. století, napsal: „Tvá láska je větší než mé dluhy. Je málo mořských vln ve srovnání s množstvím mých hříchů, ale když zvážíme mé hříchy, ve srovnání s tvou láskou se rozplynou jako pára.“¹⁶ Bůh nepočítá zlo spáchané člověkem, ale je nekonečně „bohatý v milosrdenství, z velké lásky, již si nás zamiloval“ (Ef 2,4, ČEP). Zároveň slyší volání chudých a země. Na začátku tohoto roku se stačí na chvíli zastavit a pomyslet na milost, s níž pokaždé odpouští naše hříchy a promíjí všechny naše dluhy, aby naše srdce zaplavila naděje a pokoj.

10. Proto Ježíš v modlitbě Otče náš vyslovuje velmi náročný požadavek „jako i my odpouštíme našim viníkům“ poté, co jsme prosili Otce o odpuštění vlastních vin (srov. Mt 6,12). Aby člověk mohl

⁷ *Homilia de avaritia*, 7, in PG 31, 275.

⁸ Srov. enc. *Laudato si'* (24. května 2015), č. 123.

⁹ Srov. Katecheze, 2. září 2020, in: *L'Osservatore Romano*, 3. září 2020, s. 8.

¹⁰ Srov. Promluva k účastníkům setkání „Dluhová krize na globálním Jihu“, 5. června 2024.

¹¹ Srov. Promluva na Konferenci OSN o změně klimatu (COP 28), 2. prosince 2023.

¹² Srov. Promluva k účastníkům setkání „Dluhová krize na globálním Jihu“, 5. června 2024.

¹³ Srov. *Spes non confundit*, č. 16.

¹⁴ Enc. *Fratelli tutti* (3. října 2020), č. 35.

¹⁵ Srov. *Spes non confundit*, č. 23.

¹⁶ *Promluva X (Třetí sbírka), Modlitba, kterou se baví samotáři*, 100–101, in CSCO 638, 115. Svätý Augustin dokonce tvrdí, že Bůh se nikdy nepřestává činit dlužníkem člověka: „Protože ‚na věky je tvé milosrdenství‘, ráčíš se svými sliby stát dlužníkem těch, kterým odpouštíš všechny dluhy“ (srov. *Confessiones*, 5,9,17, in PL 32, 714).

odpustit dluh nebo vinu druhým a dát jim naději, musí být jeho vlastní život ve skutečnosti naplněn stejnou nadějí, která pramení z Božího milosrdenství. Naděje překypuje štěrností, je prosta vypočítavosti, nepočítá podle kapes dlužníků, nejde jí o vlastní zisk, ale má na mysli jen jediný cíl – pozvednout ty, kdo padli, obvázat zlomené srdce, osvobodit ze všech podob otroctví.

11. Rád bych proto na začátku tohoto Roku milosrdenství navrhl tři kroky, které mohou vrátit důstojnost životu celých národů a umožnit jim vydat se na cestu naděje, aby se podařilo překonat dluhovou krizi a aby se všichni mohli znovu považovat za dlužníky, jimž bylo odpuštěno. Především navazuji na výzvu svatého Jana Pavla II. u příležitosti Jubilea v roce 2000, abychom uvažovali „o snížení, ne-li vůbec o vymazání mezinárodního dluhu, který zatěžuje budoucnost mnoha národů“¹⁷. Bohatší země, když uznají svůj ekologický dluh, by se měly cítit povolány udělat vše pro to, aby odpustily dluhy těm zemím, které nejsou schopny splácet to, co dluží. Aby se však nejednalo o ojedinělý akt dobročinnosti, který pak může znovu odstartovat začarovaný kruh financování a zadlužování, je zároveň zapotřebí vytvořit novou finanční architekturu, která povede k vytvoření globální finanční charty, založené na solidaritě a harmonii mezi národy.

Dále vyzývám k pevnému odhodlání zasazovat se o úctu k důstojnosti lidského života, od početí až po přirozenou smrt, aby si každý člověk mohl vážít svého života a hledět do budoucnosti s nadějí a touhou po rozvoji a štěstí pro sebe i své děti. Bez životní naděje se totiž v srdcích mladých lidí těžko rodí touha plodit další životy. Zejména zde bych chtěl znovu vyzvat ke konkrétnímu gestu, které by posílilo kulturu života. Mám na mysli zrušení trestu smrti ve všech zemích. Toto opatření totiž kromě toho, že ohrožuje nedotknutelnost života, ničí veškerou naději člověka na odpuštění a obnovu.¹⁸

Rovněž si dovoluji vznést další výzvu, a to s odvoláním na sv. Pavla VI. a Benedikta XVI.,¹⁹ ve prospěch mladé generace, v této době poznamenané válkami: použijme alespoň pevně stanovené procento peněz vydávaných na zbrojení na založení světového fondu, který by definitivně odstranil hlad a umožnil vzdělávání v nejhudších zemích a podpořil udržitelný rozvoj v boji proti klimatickým změnám.²⁰ Měli bychom se snažit odstranit jakoukoli záminku, která by mohla vést mladé lidi k tomu, aby považovali svou budoucnost za beznadějnou nebo aby je ovládla touha pomstít krev svých drahých. Budoucnost je darem k překonání chyb minulosti, k budování nových cest míru.

IV. *Cílem je mír*

12. Ti, kdo se prostřednictvím navržených kroků vydají na cestu naděje, uvidí stále blíže vytoužený cíl, kterým je mír. Žalmista nás utvrzuje v tomto příslibu: až se „milosrdenství a věrnost potkají, políbí se spravedlnost a pokoj“ (Ž 85,11). Když odložím zbraň dluhu a vrátím sestře nebo bratrovi cestu naděje, přispívám k obnově Boží spravedlnosti na této zemi a kráčím s tímto člověkem k cíli, k míru. Jak řekl sv. Jan XXIII., pravý mír může vzejít pouze ze srdce zbaveného úzkosti a strachu z války.²¹

13. Kéž je rok 2025 rokem, v němž sílí mír! Ten pravý a trvalý mír, který se nezastaví u hádek o smlouvy ani u stolů lidských kompromisů.²² Hledejme pravý mír, který Bůh dává odzbrojenému srdci, srdci, které se nesnaží vypočítávat, co je moje a co tvoje; srdci, které rozpouští sobectví v ochotě vyjít vstříc druhým; srdci, které neváhá uznat, že je vůči Bohu dlužníkem, a proto je připraveno odpustit dluhy, které utlačují bližního; srdci, které překonává sklíčenost ohledně budoucnosti nadějí, že každý člověk je přínosem pro tento svět.

¹⁷ Ap. list *Tertio millennio adveniente*, č. 51.

¹⁸ Srov. *Spes non confundi*., č. 10.

¹⁹ Srov. sv. Pavel VI., enc. *Populorum progressio* (26. března 1967), č. 51; Benedikt XVI., Promluva k diplomatickému sboru akreditovanému u Svatého stolce, 9. ledna 2006; týž, oostsynod.aAp. ex. *Sacramentum caritatis* (22. února 2007), č. 90.

²⁰ Srov. enc. *Fratelli tutti*, č. 262; Promluva k diplomatickému sboru akreditovanému u Svatého stolce, 8. ledna 2024; Promluva na Konferenci OSN o změně klimatu (COP 28), 2. prosince 2023.

²¹ Srov. enc. *Pacem in terris* (11. dubna 1963), č. 61.

²² Srov. Chvilé modlitby u příležitosti 10. výročí „Výzvy za mír ve Svaté zemi“, 7. června 2024.

14. Odzbrojení srdce je gesto, které se týká všech, od prvního po poslední, od malých po velké, od bohatých po chudé. Někdy stačí něco tak prostého jako se na druhého „usmát, projevit mu přátelství, bratrsky na něj pohledět, upřímně mu naslouchat nebo bezděčně posloužit“.²³ Těmito malými–velkými gesty se přibližujeme k cíli, kterým je mír, a dostaneme se tam tím rychleji, čím více na cestě po boku našich znovunalezených bratří a sester zjistíme, že jsme se již změnilo oproti tomu, jací jsme byli na začátku. Mír totiž nepřichází jen s koncem války, ale se začátkem nového světa, světa, v němž objevíme sami sebe jiné, vzájemně bližší a bratrštější, než bychom si představovali.

15. Daruj nám svůj pokoj, Pane! To je modlitba, kterou vznáším k Bohu, když posílám novoroční pozdravy hlavám států a vlád, předsedům mezinárodních organizací, představitelům různých náboženství a všem lidem dobré vůle.

Odpusť nám naše viny, Pane,
jako i my odpouštíme našim viníkům,
a v tomto kruhu odpuštění nám daruj svůj pokoj,
ten pokoj, který můžeš dát jen ty
těm, kdo nechají svá srdce odzbrojit,
těm, kdo s nadějí chtějí odpustit svým bratrům jejich dluhy,
těm, kteří bez obav vyznávají, že jsou tvými dlužníky,
těm, kdo nezůstávají hluší k volání těch nejchudších.

Dáno ve Vatikánu 8. prosince 2024

FRANTIŠEK

²³ *Spes non confundit*, č. 18.